

حوکمہ کانی روژوو

شہرحی (مہ تن ی) (غایۃ التقرب)
ناسراوبہ (فتح القرب)

نووسینی
مہ لا مہ حمود گہ نائی

حوکمہ کانی روژوو
شہرحی (مہتنی) (غایۃ التقرب)
ناسراوبہ (فتح القرب)

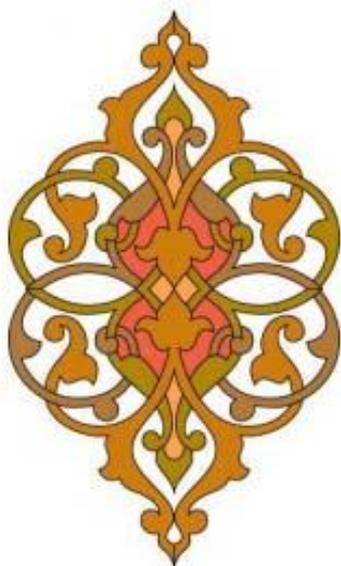
نووسینی
مہ لہ حمود گہ نالی

ارپیل _ کورستان

۲۰۲۰ م

۲۷۱۹ هـ

۱۴۴۱ هـ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ
مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

البقرة: ١٨٣

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على أشرف المرسلين، محمد وعلى آله،
وصحبه، اجمعين..

بهريزان: ئەم ناميلكه‌ی له‌به‌رده‌ستانه، هه‌نگاوێكه‌ بۆ خزمه‌ت كردنی شه‌ریعه‌تی
ئیسلامی پیرۆز، له‌ روانگه‌ی تیگه‌یشتنی زانا به‌رزه‌كانی ئیسلام، به‌تایبه‌تی
زانایانی قوتابخانه‌ی فیهی شافعی.

ئەم نامیلکه‌ شه‌رحیکی ساده‌ی پوخته‌ بۆ (کتاب الصیام) له‌ مه‌تنی (الغایة
والتقريب) که له‌ کورده‌واری به‌ فتح القریب مه‌شه‌وره.

نامانج له‌م شه‌رحه، خزمه‌تی قوتابیانی زانسته‌ شه‌رعه‌ی‌کانه‌ به‌تایبه‌ت، وه
موسلمانان به‌گشتی بۆ ئەوه‌ی له‌ روکنی چواره‌می ئایینی ئیسلام بگهن.

وه وه‌فایه‌ک و خزمه‌تی‌کیش به‌و مه‌تنه‌ که (ئهبو شجاعی ئەسفه‌هان) ی دایناوه، که
خزمه‌تیکی گه‌وره‌ی به‌ فیهی ئیسلامی و مه‌زه‌بی شافعی کردوه، وه‌سه‌دان
شه‌رح و حاشیه‌ی بۆ کراوه‌ له‌ کۆن و نوێ، وه‌ له‌ زۆر له‌ په‌یمانگاگان پرۆگرامی
خویندنه.

شیوازی شه‌رحه‌که:

١_ پابه‌ندبوون به‌ دارشتن و زمانیکی ساده‌ که به‌ ئاسانی خه‌لك تیییگات.

٢_ گرنگی دان به‌به‌لگه‌ له‌ قورئان و فه‌رمووده‌ی راست بۆ مه‌سه‌له‌کانی نیو
مه‌تن و شه‌رحه‌کان، بۆ ره‌واندنه‌وه‌ی گومانه‌کانی هه‌ندیك كه‌س، كه‌وا ده‌زانن
بۆچوون و فه‌تواکانی ناو کتیبه‌ فیهیه‌کان، خوانه‌خواسته‌ بی به‌لگه‌ن یان
به‌لگه‌کانیان لاوازه.

۳_ پابه ند بوون به راي به هيزو باوهر پيكر او له مه زهه بي شافعي به تايبه ت بوچوونه كاني ئيمام نه وه وي.

۴_ بويه پابه ندى مه زهه بي شافعي بووم، سه ره تا ئه ده ب و ئي حترام بو خاوه ني مه تن (ابو شجاع) چونكه له ئه ده بي زانايان نه وه يه، ئه گه ر مه تنيكي فيقه يت شه رح كرد با له سه ر مه زهه بي خاوه ني بي ت.

بويه راي جياوازي مه زهه به كاني ترم نه هيناوه، له به ر خالي چوارهم و بو نه وه ي دريژ نه بيته وه، هه موو كه س بتواني سوودي ليوه ر بگري ت.

مهلا محمود گه ئالى
مزگه وتي كو مه لگاي گه ئاله
سو ران

دهستپیک:

- ۱_ رۆژوو مانگی رهمهزان له مانگی شهعبانی سالی دووی کۆچی فهزکرا.
- ۲_ پینغه مبهری خودا، نو رهمهزان به رۆژوو بووه، چونکه له مانگی ربیع الاول ی سالی یازدهی کۆچی وهفاتی کردوو.
- ۳_ له پهرتوکی تحفة المحتاج دهلی: پینغه مبهر تهنها یهك جار له رهمهزان، سی رۆژ به رۆژوو بووه، وهههشت رهمهزان ۲۹ رۆژی گرتوو، بهلام مونزیری دهلی: دوو رهمهزان سی پری گرتوو.
- ئه مهش بو ئارامی دلی ئوممه تهکهی تا بزانی پاداشتی خوا بو موسلمانان، په یوهندی به پابه ند بوونی رهمهزانه نهك به بیست و نوو سی.
- وه پینغه مبهری خوداش فهرموویهتی: (شهران لا ینقصان، شهرای عید: رمضان و ذو الحجة) (بوخاری ۱۹۱۲، موسلم ۱۰۸۹). واته: دوو مانگ خیرو پاداشتیان کهم ناکات، دوو مانگی جهزنی رهمهزان و جهزنی قوربان، واته: ئەم دوو مانگه چ سی رۆژ بن چ بیست و نوو خیرو پاداشتی خوا بو موسلمان تهواو دهییت.
- ۴_ بیگومان رۆژوو مانگی رهمهزان، روکنی چواره می ئیسلامه، وه له رهمهزان قورئان هاتوته خوارهوه، وه شهوی قهدریش هه لهو مانگه پیروزیه که له ههزار مانگ باشتره. وه فهرموودهی زۆر له سهروه رمان هاتوو، که ئەو مانگه مانگی لیخوشبوون و گهردن نازادبوونه له ناگری دۆزهخ وهك:
- ۱- «مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». متفق عليه^(۱).
- واته: هه که سیك مانگی رهمهزان، به نیهتوو باوه ریکی پاکه وه بو خوا به رۆژوو بییت، خودا له هه موو گونا هه رابردوو هکانی خوش دهییت.
- ۲- «مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». متفق عليه^(۲).

(۱) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۳۸)، واللفظ له، ومسلم برقم (۷۶۰).

(۲) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۲۰۰۹)، واللفظ له، ومسلم برقم (۷۵۹).

واته: هەر کهسیک مانگی ره مه زان، به نیه توو باوه ریکی پاکه وه بو خوا شه وه کانی ههستیته وه (ته راویح و شهو نویژ بکات)، خودا له هه موو گونا هه رابرد وه کانی خووش ده بییت.

۳- «كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ يُضَاعَفُ الْحَسَنَةُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزَى بِهِ يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ مِنْ أَجْلِ لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ فَرْحَةٌ عِنْدَ فِطْرِهِ وَفَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ. وَلِخُلُوفٍ فِيهِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ» متفق عليه^(۱). واته: هه موو کرده وه کانی ئاده میزاد پاداشتیان زیاد ده کات، چاکه یه که به ده چاکه تا حهوت سه د جار، خودای گه وره فه رموو یه تی: ته نها روژوو (پاداشته که ی نادیاره) چونکه بو ره زامه ندی منه وه هه ر خوُم پاداشتی ده ده مه وه، به نده ی من وازی له ئاره زوو خو اردن هی ناوه له پی ناو ره زامه ندی من، وه بو ئه وان ه ی به روژوو ده بن دوو به خته وه ری هه یه: به خته وه ری هه که روژوو ده شکینی، وه به خته وه ری هه که له روژی دوا یی به خزمهت خودای خو ی ده گات، وه بوئی ناخووشی که سی به روژی (که دوا ی نیوه رو له ده وی دیت) خو شتره له لای خودا له بوئی میسک.

۴- «مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بَعَدَ اللَّهُ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا». متفق عليه^(۲). واته: هەر کهسیک روژیک به روژوو بییت له پی ناو خودا، ئه وا خودا حه فتا سال رووی ئه م که سه له ناگری دوژه خ دوور ده کاته وه. فه رموو ده کان زورن. به ری زان به م چه ند فه رموو ده کو تای ی پی ده هی نین، چونکه بابه تی ئی مه شه رحی (کتاب الصیام) له مه تنی ئه بو شو جاع نه ک شه رحی فه رموو ده کان.

وصلی الله وسلم علی سیدنا وحبیبنا محمد وعلی اله وصحبه وسلم.

^(۱) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۱۸۹۴)، ومسلم برقم (۱۱۵۱)، واللفظ له.

^(۲) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۲۸۴۰)، واللفظ له، ومسلم برقم (۱۱۵۲).

کتاب الصيام

پهرتوکی رۆژوو

۱_ شروط وجوب الصيام: مه رجه کانی واجب بوونی رۆژوو.

وشرائط وجوب الصيام أربعة أشياء: الإسلام والبلوغ والعقل والقدرة على الصوم.

مه رجه کانی واجب بوونی رۆژوو چوار شتن:

أ_ موسلمانیه تی: رۆژوو ته نه هه له سه ر موسلمانه، کافر رۆژووی له سه ر نییه چونکه عیباده ته به بی باوه ری ناکریت. وه له م ئایه ته ش خودا ته نه هه بانگی ئیمانداران ده کات که رۆژوو یان له سه ر فه رز کراوه: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) سورة البقرة: الآیة ۱۸۳. واته: ئه ی ئه و که سانه ی باوه رتان هی ناوه رۆژووتان له سه ر فه رز کرا، هه روه که له سه ر گه لانی پی ش ئیوه فه رز کرابوو، بو ئه وه ی ته قوای خودا بکه ن.

ب_ بالغی: ده بی ت که سی کی پی گه یشتوو بی ت چونکه مندال ته کلیفی شه رعی له سه ر نییه، به لام ده بی ت ئه و که سه ی سه ر په رشتی مندال ده کات، وه کو نو یژ له حه وت سالی هانیان بده ن بو به رۆژوو بوون، وه له ده سالی ته مه نیان لییان بدی ت له سه ر وازه ییان.

نیشانه کانی بالغی:

۱_ هه ر کاتی که له دوا ی نو سالی ئه گه ر کچ خوینی سوری مانگانه ی (حه یزی) بی نی به بالغ داده نریت.

۲_ هه ر کاتی که کور و کچ له دوا ی ته مه نی نو سالی ئه گه ر ئیحتیلامیان بوو ئه وه به بالغ داده نرین.

۳_ ئه گه ر کچ خوینی سوری مانگانه ی نه بی نی، وه یان کورو کچ ئیحتیلامیان

نه بوو نهوا ههر کاتیك ته مه نیان بووه (۱۵ سالی مانگی) حوکم به بالغ بوونیان ده کریت.

ج_ عهقل: شیئت روژووی له سه ر نییه چونکه له ماناوا ئامانجی خواپه رستی تی ناگات، ته کلیفی شهرعی له سه ر نیه، ههر وهك پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رموویت: ((رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ: عَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَبْلُغَ، وَعَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ، وَعَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يَفِيْقَ))^(۱). واته: قه له م له سه ر سی که س به رز کراوه ته وه، (واته: گونا هیان بو نانو سری)، مندال تا گه وره ده بیئت و پی ده گات (بالغ ده بیئت)، خه وتوو هه تا به ئاگا دیته وه، شیئت هه تا چاک ده بیته وه.

د_ توانای به روژوو بوون: واته ده بیئت نهو که سه توانای به روژوو بوونی هه بیئت، چونکه ههر شتیك له توانای مروقه به ده ربیئت له سه ری واجب نییه.

وه توانای به روژوو بوون دوو جو ره:

۱_ توانای سروشتی هه سته پی کراو: واته خاوه نه که ی له سروشت و توانای هه سته پی ده کریت که توانای هه یه یان نا، لی ره (نه خووش و پیری به سال اچوو) ده گریته وه، نه وانه ناتوان به روژوو بن.

۲_ توانای شهرعی: هه ندیک جار شهرع ده بیته مانع یان ریگه ده ر، له به روژوو بوون نه مانه ش پی نجن: ئا فره تی (حه یز دار و زه یسان) با موسلمان ی عاقل و پیگه یشتوش بن توانای به روژوو بوونیان نیه چونکه شهرع ریگه وه حه رامه به روژوو بن.

^(۱) رواه أبو داود: ۴۴۰۴، والترمذی: ۱۴۲۳

ههروهها ئافرهتی سک پر، ئافرهتی شیردهر، ریپوار (مسافر) شهرع
روخسهتی به روژوونه بوونی پی داون، که له شوینی خوئی باسی دهکهین له
بابهتی روخسهت پیدراوان.

۲- فرائض الصيام

وفرائض الصوم أربعة أشياء: النية والإمساك عن الأكل والشرب والجماع وتعمد القياء.

فهززه کانی روژوو (روکنهکان)

فهززه کانی روژوو چوار شتن، فهززهکان لییره مه بهستی روکنهکانه :

۱- نیهت هیئان: بریاردانه له دل، وه سوننهته بهزار بیلی، خوا په رستی به بی
نیهت دروست نییه، چونکه نیهت عادهت و عیبادت لیك جیاده کاته وه، به لگهش
فهرموودهی پیغه مبه رمانه وَعَلَيْهِ که فهرموویه تی : (إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ) متفق
عليه. واته: دروستی و قه بول بونی کرده وه شهرعیه کان به نیهته کانیانه وهیه.

ههروهها فهرموویه تی: ((مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ
دُنْيِهِ))^(۱) واته: هه ر که سیك مانگی په مهزان به روژوو بییت به باوهر و ئومیدی
پاداشتی خواو نیه تیکی پاکه وه، ئەوا خوا له هه موو گونا هه کانی پابردوی
خوش ده بییت.

(۱) رواه البخاري: ۱۹۰۱، ومسلم: ۷۶۰

مه رجه کانی نيه تا:

أ- ده بیټ نيه ته که له شه ودا بیټ، وه شهو له شه رعدا له دواى روژ ئاوابون مه غریب دست پیده کات تا کاتی نویژی به یانی، هه ر وهک پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموو یه تی: ((مَنْ لَمْ يُبَيِّتِ الصِّيَامَ قَبْلَ الْفَجْرِ فَلَا صِيَامَ لَهُ))^(۱). واته: هه که سیك پیش نویژی به یانی نيه تی به روژوو بوونی نه بیټ، روژوو هه کی به تاله و بوى نانوسرى. که واته نه گه ر له شه ودا نيه تی نه هی نابوو یان له بیرى چوو بوو نه و روژوو هه کی دروست نيه، وه ده بیټ تا ئیواره پا به ندی روژوو بیټ له به ر گه وره یی مانگی ره مه زان، وه دواى ره مه زان نه م روژه قه زابکاته وه.

به لام نه گه ر روژوو هه سوننه ت بوو تا پیش هاتنی کاتی نویژی نیوه رو ده توانیټ نيه ت به ینی، به مه رجیک له بانگی به یانیه وه هیچ شتیکی نه کرد بیټ که روژوو ی پی به تال ده بیټه وه، وهک حه زه تی عائیشه ده فه رموی: (دخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ: «هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ؟» فَقُلْنَا: لَا، قَالَ: «فَإِنِّي إِذَنْ صَائِمٌ»).^(۲) أخرجه مسلم

واته: روژیک پیغه مبه ر (ﷺ) لیم هاته ژوره وه فه رموی: شتیکتان لایه (خواردن) گوتمان: نه خیر، فه رموی: که واته من به روژوو ده بم، رودا وه که به روژ بووه دواى گه رانه وه ی له نویژی به یانی بو خواردنی نانی به یانی.

(۱) سنن النسائي: ۲۳۴۴. تبیینی: نه م فه رموده یه به بیژه ی (لفف) جیاوازه وه له زوربه ی په رتوو که کانی فه رموده دا هاتوو، وهک له: نه بو داود، نه سائی، تیرمزی، ئیبن ماجه.
(۲) أخرجه مسلم برقم (۱۱۵۴).

ب- دیار کردنی رۆژوه که: ده بیټ له رۆژووی فهرز، رۆژوه که ی دیاری بکات که به یانی به رۆژوو ده ب له ره مه زان، یان ئەگەر نه ز بوو له خوی گرتبوو، یان که فارهت بوو، وه ک بلی: نیه تم هه یه به یانی بوخوا به رۆژوو ده ب له ره مه زانی ئەمه سال، یان به یانی به رۆژوو ده ب له که فارهتی ئەو گونا هه وه ک (که فارهتی ره مه زان، که فارهتی سویند، که فارهتی زیهارو کوشتن).

به لام له رۆژووی سوننهت، واجب نییه له کاتی نییهت هینان رۆژه که دیاری بکات، به لکو سوننهته، به تایبهتی ئەو رۆژانه ی که رۆژوو گرتنیان تییدا سوننهتی موئه که ده وه ک: عه ره فه، تاسوعا، عاشورا..

ج- دوباره کردنه وه ی نیهت هه موو شه ویك واجبه له رۆژی فهرز چونکه به رۆژوو بونی هه ر رۆژیك، عیباده تیکی سه ره به خویه وه فه رموده ی یه که م ئاماژه یه بو ئەم مه رجه.

۲- خوگرتن له خواردن و خواردنه وه.

۳- وه له جیماع کردن (جووت بوون له گه ل ئافرهت).

له م ئایه ته پیروژه خودا باسی هه رسی شتمان بو ده کات که له شه و حه لالن به لام به رۆژ نابیټ چونکه به رۆژوون.

خوای گه وره ده فه رموی: (أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّقْتُ إِلَىٰ نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٍ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٍ لِهِنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ) البقرة/ ۱۸۷.

واته: له شه وانی ره مه زان حه لاله جیماع کردنتان له گه ل خیزانه کانتان... بخون

وبخۆنهوه تا بهیانی دادیّت، پاشان تا ئیواره به رۆژوو بن.

وه لهم فهرموده قودسیه خودا لای فریشتهکانی ستایشی ئیمان داران دهکات کهبۆ رهزامهندی خودا واز له خواردن و خواردنهوه و شههوت و ئارهزووی خۆیان دههینن: (يَدْعُ طَعَامَهُ وَ شَرَابَهُ وَ شَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي) متفق عليه

٤- خورشاندنهوی بهئهقهست، (مَنْ دَرَعَهُ الْقِيءُ - أَي: غلبه - فَلَيْسَ عَلَيْهِ قَضَاءٌ، وَمَنْ اسْتَقَاءَ عَمْدًا فَلْيَقْضِ) صححه الألباني في صحيح الترمذي (720) .

واته: ههر کهسیک رشانهوه غهلهبهی لیکردو بی ویستی خۆی رشایهوه، قهزای لهسهر نییه (رۆژووهکهی ناشکیّت)، وه ئهوهی بهخۆی خۆی رشانهوه با رۆژووهکهی قهزا بکاتهوه (چونکه رۆژووهکهی بهتال بۆتهوه).

بهریزان: ئەم چوار شته به یهکدهنگی زانایان (اجماع العلماء) رۆژوو بهتال دهکهنهوه.

ئهگهر کهسیک لهشهودا جیماعی کرد، یان ئیحتیلامی بوو، یان ئافرهتی چهیزدار پاک بو وه، ئاسایی بهیانی رۆژووی خۆیان دهگرن، ئهگهر پاش بانگی بهیانیش خۆیان شوشت دروسته و زۆر ئاساییه، لهش پیسی پهیوهندی به رۆژوو نییه، خوشوشتن بۆ پاراستنی نوێژهکانه.

٣- رۆژوو شکینهکان

والذي يَفْطُرُ به الصائمُ عَشْرَةَ أَشْيَاءَ: ما وصل عمدا إلى الجوف والرأس، والحقنة في أحد السيلين والقيء عمدا والوطء عمدا في الفرج والإنزال عن مباشرة والحيض والنفاس والجنون والردة.

ئەو شتانەى رۇژووى رۇژىھوان بەتال دەكەنەو دە شتن: ھەر شتىك بەئەنقەست بگاتە ناخى و ناسەرى، بەكارھىنانى حوقنە لە پىش وپاش، خۇرشانەنەو بە ئەنقەست، وە جووت بونى ئەنقەست لە گەل ئافرەت، ھىنانە خوارەوھى ئاوى خوى بە دەست بازى، سورى مانگانە (ھەين)، مندال بوون، شىت بوون، پاشگەزبوونەو لە ئىسلام.

ئەو شتانەى رۇژوو بەتال دەكەنەو:

۱- ۲- ۳ ھەر شتىك بچىتە ناو (جوف) يان سەر بە ئەنقەست رۇژوو دەشكىنىت، جەوف ئەمانە دەگرىتەو لە مەزھەبى شافعى:

۱- قورگ بۇ گەدە، قورگ بۇ سىيەكان، بۇشايى قەفەسى سىنگ، كونى لووت بۇ ناو سەرو قورگ، كونى گوى بۇ قولايى سەرو ناو مېشك، بۇرى ميز تا ميزلدان، بۇرى ميز تا رەحمى ئافرەت، كونى كۆم بۇ ناو ريخۇلەكان لە پياو و ئافرەت.

لە ھەموو مەزھەبەكانى تر لە راقەى جوف فراوان ترە .

مەبەست لە شت وشەى (عين) كە لە پەرتوكە فيقھىيەكان ھاتووہ لەبابەتى رۇژوو، ئەوشتانەن كە دەتوانرى بە دەست دەستى لىيدرىت، جا خواردن بىت، خواردنەو بىت، دەرمان بىت، بەرد بىت، سوود بەخش بىت، زيان بەخش بىت، جياوازى نىيە، رۇژوو دەشكىنىت.

كەواتە ھەر شتىك لە كونە كراوہكانى لەشەوہ بچىتە ناو لەش رۇژوو دەشكىنىت، تەنھا لە چاۋ نەبىت.

۴- خۇرشانەنەو بەنقەست، بەلام بى وىستى خوى برشىتەوہ لەبەر تىكچونى گەدەو سەرما بوون رۇژووى ناشكىت.

۵- جيماع كردن له گهل ئافرهت، بهئهتقهست، له پيش يان پاش، ئاوى بيته خوار يان نا رۆژوى بهتال دهفتهوه.

۶- هيئانه خوارهوى ئاوى خوى (منى) له ريگاي دهستبازيهوه، جا بهدهستى خوى يان دهستى كهسيكى تر، يان به ماچ كردن و خو پيوهنان و ليخشاندن به روتى .

بهلام ناو هاتنه خوارهوه به ئيحتلام، يان بيردنهوه، يان تهماشا كردن رۆژوو بهتال ناكاتهوه.

تبيينى: ماچ كردن بو گهجان حهرامه، بو ئهوى نهبيته هوى بهتالبوونهوى رۆژوو كهى، وه بو كهسانى تر ئهگه كاريان تينهكات ههاله.

۷-۸- ههزى نيفاس، هه كاتيگ ئافرهت بهرۆژوو بوو، خوينا ههزى بينى، يان مندالى بوو كهوته زهيسانى رۆژوو كهى بهتال دهبيتهوه، با كه ميس مابيت بو ئيواره.

۹- شيت بوون: هه كهسيك به رۆژوو بوو شيت بوو، رۆژوو كهى بهتال دهبيتهوه، ئهگه ماوهيهكى كه ميس بوو، چونكه شيت تهكليفى شهرى له سهر نيه.

۱۰- پاشگهزيوونهوه، له ئيسلامهتى، واته: كافر بوون، رۆژوو بهتال دهكاتوه، جا به قسه بيت، يان كردهوه، يان بير و باوه.

هه كهسيك بهرۆژوو بوو، جوينا به خودا، پيغه مبهران، قورئان، ئيسلامهتى دا، يان كرنوشى بو بت وشت برد، رۆژوو كهى بهتال دهبيتهوه، دهبيت زوو شادهى بينيتهوه و توبه بكات و ئه رۆژه قهزا بكاتهوه.

ناگاداری: ئەو شتانەى که وتمان پۆژوو بەتال دەکەنەوه پێویستە ئەو مەرجانەى خوارەویان لى بێتەدى، ئەگەر نا پۆژوو کە بەتال ناییتەوه:

أ- به ئارەزووی خۆی یهکیک لهو شتانه بکات: ئەگەر به ئارەزووی خۆی نەبیت، به زۆری یان به ترساندن و هەرهشه پێیان کرد، ئەوا پۆژوو کە بەتال ناییتەوه^(۱)، بۆ نمونە بروداریک بە پۆژوو بێت و یهکیک یان چەند کەسیک بە زۆری خواردنیان پێدا یان ئاویان پێدا، ئەوا ئەگەر خواردیشی پۆژوو کەى ناشکی، چونکە خۆی ئارەزووی لەم کارە نەبوو.

ب- کاتیکی یهکیک لهو شتانه به ئەنقەست (عمدی) بکات: ئەگەر لەبیری نەبوو ئاساییه و پۆژوو ناشکی نیت، بۆ نمونە موسلمانیک بە پۆژوو بوو، بەلام لەبیری کرد بە پۆژوو و نانی خوارد، ئاوی خواردەوه، پاشان بەبیری هاتەوه کە ئەو بە پۆژوو، ئەوا هیچی تێدا نییه و پۆژوو کەشى بەتال ناییتەوه، بەلگەش لەسەر ئەم دوو مەرجه ئەم فەرموودانەى پێغەمبەر (ﷺ):

ج- پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی: ((مَنْ أَفْطَرَ فِي رَمَضَانَ نَاسِيًا فَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ، وَلَا كَفَّارَةَ))^(۲). واتە: هەر کەسیک له رەمەزاندای لەبیری چوو کە بە پۆژوو، شتیکی خوارد یان خواردەوه، ئەوا نە گێراندەوهی لەسەرە نە کەفارەت (واتە: پۆژوو کەى ناشکیت). هەر وهها فەرموویەتی: «مَنْ نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ، فَأَكَلَ أَوْ شَرِبَ، فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ». متفق عليه^(۳).

(۱) قسەى راست و پەسەندە لەلای نەوهوی له (منهاج).

(۲) سنن الدارقطني: ۲۲۶۶

(۳) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۱۹۳۳)، ومسلم برقم (۱۱۵۵)، واللفظ له.

واته: هر که سيک له رهمه زاندا له ييري چوو که به روژوو، شتيکی خوارد يان خوارده وه، با روژوو که ي ته او بکات، چونکه به راستی خودا خواردن و خوار دنده وهی پيداوه.

پیغه مبهر (ﷺ) فهرموويه تی: ((إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى وَضَعَ عَن أُمَّتِي الْخَطَأَ، وَالنَّسِيَانَ، وَ مَا اسْتَكْرَهُوا عَلَيْهِ))^(۱) واته: خودا له سهر نومته کهم لای داوه گوناھی نه م کار و قسه يه ی که به هه له و نه زانی ده یکن، نه وهی به له ییرچوونه وه ده یکن، نه و شته ش که به زوری و ترساندن پییان ده کن.

۴- ما يستحب للصائم

ويستحب في الصوم ثلاثة أشياء: تعجيل الفطر وتأخير السحور وترك الهجر من الكلام.

نه و شتانه ی سوننه ته بو روژیه وان (که سی به روژوو)

سی شت له روژوو دا سوننه تن: ئیواران زوو روژوو شکاندن، درهنگ پارشیوکردن، واز هینان له قسه ی بی سوود و نه شیواو.

۱- ئیواران زوو روژوو شکاندن: سوننه تی ته او نه وه یه هرکات ئیواره روژو ئاوابوو کاتی بانگی مه غریب هات روژوو بشکیین وه به چند دهنکه خورمایه ک، نه گه رنا به ئاو (مه بهستی هه موو کاتی ک چ له رهمه زان، چ له روژووی تر نه زرو که فارهت و سوننه ت).

وهک له م فهرمودانه هاتوه:

^(۱) سنن البيهقي: ۲۹ و ابن ماجه: ۲۰۴۴

أ- «لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَلُوا الْفِطْرَ». متفق عليه^(۱). واته: موسلمانان هه له خيرو خوشی داده بن تا ئیواران زوو به ربانگ بکهن .

ب- (إذا أفطر أحدكم فليفطر على تمر ، فإنه بركة، فإن لم يجد تمرًا فالماء، فإنه طهور) رواه أبو داود والترمذي. واته: نه گهر که سیك له ئیوه روژووی شکاند ئیواره با به خورما بیئت، چونکه به ره که ته، نه گهر خورما نه بوو به ئاو چونکه پاک که ره وه یه .

هه ره ها ئه م دوعایه بکات له گهل به ربانگ: (دَهَبَ الظَّمَأُ وَأَبْتَلَّتْ الْعُرُقُ وَتَبَّتَ الْأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ) والحديث حسنه الألباني في صحيح أبي داود.

واته: تینوه تی رویشت ده ماره کان ته ربوون، وه پاداشتیش به ویستی خودا نوسرا .

۲- درهنگ پارشیو کردن:

أ- پارشیو کردن به ره که ته: «تَسَحَّرُوا، فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً». متفق عليه^(۲). واته: پارشیو بکهن چونکه به راستی خواردنی پارشیو به ره که تی تیدایه .

ب- وه باشتین خواردن بو پارشیو خورمایه وه که له م فه رموده هاتووه : «نَعَمْ سَحُورُ الْمُؤْمِنِ النَّمْرُ». أخرجه أبو داود^(۳).

ج- عَنِ الْعَرِيَّاضِ بْنِ سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: دَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى

(۱) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۱۹۵۷)، واللفظ له، ومسلم برقم (۱۰۹۸).

(۲) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۱۹۲۳)، واللفظ له، ومسلم برقم (۱۰۹۵).

(۳) صحيح / أخرجه أبو داود برقم (۲۳۴۵).

السُّحُورِ فِي رَمَضَانَ فَقَالَ: «هَلُمَّ إِلَى الْغَدَاءِ الْمُبَارَكِ». أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ^(١).
 غیربازی کوری ساریه ره‌زای خوای له‌سه‌ر بیټ گوتی: پیغه‌مبه‌ری ﷺ خوا بانگی
 کردم بو پارشیوو خواردنی ره‌مه‌زان فه‌رمووی: په‌له‌بکه بو خواردنی پیروژ
 وبه‌به‌ره‌که‌ت.

د- واسونه‌ته دره‌نگ پارشیوو بخوریټ، به ماوه‌یه‌کی که‌م پیش بانگی به‌یانی
 وه‌کو له فه‌رموده هاتووه: عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: تَسَحَّرْنَا مَعَ
 النَّبِيِّ ﷺ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ، قُلْتُ: كَمْ كَانَ بَيْنَ الْأَدَانِ وَالسُّحُورِ؟ قَالَ:
 قَدْرُ خَمْسِينَ آيَةً. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ^(٢).

زه‌یدی کوری ساییت ره‌زای خوای لیبیټ، ده‌لیټ: له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ر ﷺ
 پارشیومان خوارد، پاشان پیغه‌مبه‌ر هه‌ستا بو نویژ کردن، راوی فه‌رموده‌که،
 ده‌لیټ: لیم پرسی نیوان بانگ و پارشیوو خواردنه‌که چه‌ند بوو، گووتی: به قه‌ده‌ر
 خویندنی په‌نجا نایه‌ت.

تییینی:

ا- وشه‌ی (سُحُور) کرداری پارشیوو کردنه، وه (سَحُور) خواردنه‌که‌ی پارشیوو.

ب- له‌سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌رمان به‌یانیان دوو بانگ ده‌درا، ئیستاش ئه‌م سوننه‌ته
 له مه‌که‌ه و مه‌دینه به‌رده‌وامه .

^(١) صحیح / أخرجه أحمد برقم (١٧١٤٣)، وأخرجه أبو داود برقم (٢٣٤٤) وهذا لفظه.

^(٢) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (١٩٢١)، واللفظ له، ومسلم برقم (١٠٩٧).

بانگی یه کهم پيش کاتی شه رعی نويزی به یانی بوو له لایه ن بیلالی حه به شی
ئه نجام ده درا، وه بانگی دووه له گه ل بوونی نويزی به یانی له لایه ن عه بدوللای
کوری ئوم مه کتوم ده درا.

بانگی یه کهم بو ئاگادار کردنه وه ی خه لک به خه به ر هینانی خه وتوو ان و پارشیو
خواردن بوو، هه روه ک ئیمامی نه وه وی له شه رحی صحیح موسلم باسی کردوه
(ج ۲۰۴۷) له راقه ی ئه م فه رموده : (لَا يَمْنَعَنَّ أَحَدًا مِنْكُمْ أَذَانُ بِلَالٍ - أَوْ قَالَ
نِدَاءَ بِلَالٍ - مِنْ سُحُورِهِ، فَإِنَّهُ يُؤَدِّنُ - أَوْ قَالَ يُنَادِي - بِلَيْلٍ، لِيَرْجِعَ قَائِمَكُمْ
وَيُوقِظَ نَائِمَكُمْ) (بوخاری ۶۲۱، موسلم ۱۰۹۳).

واته: بانگی بیلالی ئیوه قه ده غه نه کات له پارشیو کردن چونکه ئه و به شه و بانگ
ده دات، بو ئه وه ی ئه وه ی له شه و نويزه بگه ریته وه، وه ئه وه ی خه وتوو ه به ناگا
بیته.

که واته: خواردن و خواردنه وه له بانگی یه کهم ئاسایی بوو چونکه شه وه، به یان
دانه هاتوو ه، فه رموده یه کمان هه یه له (سنن ابو داود) که هه ر چه ند زۆر به ی
زانایان به لاوازیان دانا وه، وه هه ندیکیش به صحیح که پیغه مبه ر فه رموویه تی:
«إِذَا سَمِعَ أَحَدُكُمْ النِّدَاءَ وَالْإِنَاءَ عَلَى يَدِهِ فَلَا يَضَعُهُ حَتَّى يَقْضِيَ حَاجَتَهُ مِنْهُ».
أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ (۱).

واته: ئه گه ر که سیك گوپی له بانگ بوو وه قاپ ی له سه ر ده ست بوو با داینه نیته
تا پیداو یستی خوی لی ته واو ده کات (له خواردن و خواردنه وه)، ئه م فه رمووده ش
هه ر ته ئکیده بو فه رمووده ی پیشتر، که بانگی بیلال له خواردن و خواردنه وه
قه ده غه تان نه کات، به لام که بانگی دووه درا، حه رامه ده بیته وازیبنن،

(۱) حسن صحیح / أخرجه أبو داود برقم (۲۳۵۰).

وهه وشتهی له دهویانه فری بدەن، بۆیه ئەو بەرێزانهی ئیستا له کاتی بانگ دەخۆن و دەخۆنهوه زۆر به ههله داچونه له تیگه‌یشتنیان بۆ فەرمووده‌که، چونکه (دهقی ئایهت و فەرمووده شتیکیه) وه تیگه‌یشتنی خه‌ك شتیکی تره، بۆیه ئیستا که بانگ ده‌دری‌ت له کاتی بانگی دووه‌مه‌و به‌یان بووه، خوگرتن له رۆژوو شکینه‌کان ده‌ستی پیکردوه.

۳- وازه‌ینان له قسه‌ی بی سوودو نه‌شیاو، وشه‌ی (هَجْر) یان (هَجْر) هه‌ردووک به‌کارهاتوو، به‌لام (هَجْر) قسه‌ی خراپوو حه‌رامه‌کان ده‌گریته‌وه وه‌ك: درۆ و جوین و غه‌یبه‌ت و ... که خیر و پاداشتی رۆژوو ناهیلن، وه ئیمامی نه‌وه‌وی له مه‌تنی مینه‌هاج به‌و مانایه‌ رویشتوو.

رۆژوو قوتابخانه‌یه‌که بۆ په‌روه‌رده، بۆ دوور کهوتنه‌وه له حه‌رام به‌ هه‌موو چه‌شنیک، وه به‌ندایه‌تی ته‌واو بۆ خودا، بۆیه بۆئه‌وه‌ی پاداشته‌ گه‌وره‌کانی رۆژووی ره‌مه‌زان و رۆژوو سه‌وننه‌ته‌کان له ده‌ست نه‌ده‌ی ده‌ست و چاو و زمان و گشت ئەندامه‌کان له خراپه‌ بیاریزه، چونکه ئەم فەرمووده‌یه هه‌ره‌شه‌یه‌کی تونده بۆ نه‌وه‌ی پابه‌ند نه‌بی‌ت: «مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ وَالْجَهْلَ، فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ». أخرجه البخاري^(۱).

واته: هه‌رکه‌سیک واز له قسه‌ی خراپ و کاری خراپ و کاری نه‌فامی نه‌هینیت، خودا هیچ پێویستی به‌وه نیه‌ ئەو که‌سه واز له خواردن و خواردنه‌وه به‌هینیت.

سه‌وننه‌ته‌کان له کاتی رۆژوو زۆرن، وه‌ك دوعا کردن، قورئان خویندن، ته‌راویح و شه‌و نویژ و زۆر سه‌ده‌قه کردن، به‌لام خاوه‌نی (مه‌تنه‌که) بۆ نه‌وه‌ی په‌رتوکه‌که‌ی درێژ نه‌بته‌وه باسی نه‌کردوه.

^(۱) أخرجه البخاري برقم (٦٠٥٧).

٤- ويحرم صيام خمسة أيام: العیدان وأيام التشريق الثلاثة.

حهرامه به روژوو بوونی پینچ روژ: دوو جهژنهکه (جهژنی ره مهزان و قوربان)، سی روژهی (ایام التشریق) واته: روژانی دووهم و سییهم و چوارهمی جهژنی قوربان. بهریزان ئەم روژانه چونکه جهژنن وه روژی دهربرینی خوشین وهك لهم فهرموودانه هاتوو:

أ- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْ صِيَامِ يَوْمَيْنِ: «يَوْمَ الْفِطْرِ وَيَوْمَ النَّحْرِ». متفق عليه^(١).

واته: پیغه مبهه صلواته نه هی کردوو له به روژوو بونی دوو روژان: روژی جهژنی ره مهزان، وه روژی قوربانی سه برین (یه کهم روژی جهژنی قوربان).

ب- «أَيَّامُ النَّشْرِيقِ أَيَّامُ أَكْلِ وَشُرْبٍ». أخرجه مسلم^(٢).

روژانی گهش (روژانی دووهم و سییهم و چوارهمی جهژنی قوربان) روژانی خواردن و خواردنه وهن. (وه بویه ئەم ناوه یان لیئراوه چونکه شه وه کانی شی روژناکه، مانگه شه ون).

وه خالیکی تر شایانی باسه ئامارهی پیبکهین، ئافرهتی موسلمان نابیت روژوو سوننهت بگریت بی ره زامهندی میرده که له ماله وه بیت، وهك لهم فهرمووده هاتوو: «لَا تَصُومُ الْمَرْأَةُ وَبَعْلُهَا شَاهِدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ». متفق عليه^(٣).

واته: ئافرهت به روژوو نابیت، میردی له ماله وه بیت له گه لیدا به بی ره زامهنی میرده که ی (حهرامه به روژوو بیت).

(١) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (١٩٩١)، ومسلم برقم (٨٢٧)، واللفظ له.

(٢) أخرجه مسلم برقم (١١٤١).

(٣) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (٥١٩٢)، واللفظ له، ومسلم برقم (١٠٢٦).

لیره مه بهست رۆژووی سوننه ته، وه ئه گهر ئه مری پیکرد ده بیئت رۆژووه که ی بشکینیت، به لام رۆژووی فهرز پیویست به ئیجازه ی کهس ناکات، ههر وه ها قهزای رهمه زان ئه گهر کاتی کهم به دهسته وه مابیت له بهر هاتنه وه ی رهمه زانی نوی.

۵- ویکره صوم یوم الشک إلا أن یوافق عادة له.

مه کروه به رۆژوو بوونی رۆژی گومان (رۆژی سی شهعبان که به به لگه ی شه رعی نه بوته رهمه زان به لام خه لک قسه ی ده کات، هه ندیک ده لپن شه عبانه، هه ندیکیش ده لپن رهمه زانه) ته نها بۆ که سی که عاده تی واییت، به رده وام به رۆژوو بیئت. به لام فه رموده ی به هیژ له مه زه به ی شافعی به حه رامی داناوه، بۆیه ئه م مه سه له به لاوان داده نریت له م مه تنه.

وَعَنْ عَمَّارِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَنْ صَامَ الْيَوْمَ الَّذِي يَشْكُ فِيهِ النَّاسُ فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ صلی الله علیه وسلم. أخرجه أبو داود والترمذي ^(۱).

واته: ئه وکه سه ی له رۆژی گومان به رۆژوو ده بیئت، به راستی له پیغه مبه ری خودا یاخی بووه.

رونکردنه وه:

۱- له دوا ی نیوه ی شهعبان مه کروه به رۆژوو بوونی سوننه ت، بۆ که سی که پابه ندی به رۆژوو بوونی سوننه ت نه بیئت، وه ک ئه وانه ی به رده وام دووشه م و پینچ شه ممه به رۆژوو ده بن، یان رۆژه ک نا رۆژه ک به رۆژوو ده بن، یان به رده وام

^(۱) صحیح / أخرجه أبو داود برقم (۲۳۳۴)، والترمذي برقم (۶۸۶).

به روژوو دهبن بو ئهوانه جائيزه دواي نيوه‌ي شه‌عبان به روژووين. وهك له فهرمووده‌ي پيغه‌مبه‌رمان هاتوو: (إِذَا انْتَصَفَ شَعْبَانُ فَلَا تَصُومُوا) رواه أبو داود (۳۲۳۷) والترمذي (۷۳۸) وابن ماجه (۱۶۵۱) .

واته: ئه‌گهر مانگي شه‌عبان به نيوه بوو، روژووي سوننه‌ت مه‌گرن.

۲- به روژووبون بو قه‌زاي رهمه‌زان، روژووي كه‌فاره‌ت، روژووي نه‌زر ئاساييه‌و جائيزه، دواي نيوه‌ي شه‌عبان و روژي گومان به‌لگه‌ش فهرمووده‌ي عائيشه‌خانه : وَعَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ: كَانَ يَكُونُ عَلَيَّ الصَّوْمُ مِنْ رَمَضَانَ، فَمَا أُسْتَطِيعُ أَنْ أَقْضِيَهُ إِلَّا فِي شَعْبَانَ، الشُّغْلُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه وسلم، أَوْ بِرَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه وسلم . متفق عليه^(۱).

واته: له باوكي سه‌له‌مه‌وه گوتي: گويم لیبوو عائيشه ده‌يفه‌رموو: هه‌نديك جار روژووي قه‌ردی رهمه‌زانم له‌سه‌ر ده‌بوو، نه‌مه‌تواني بيناگرمه وه ته‌نها له مانگي شه‌عبان، له‌به‌ر پر كاري به‌پيغه‌مبه‌ري خودا.

۳- ئه‌گهر كه‌سيك روژي پازده‌ي شه‌عبان به‌روژوو بوو، بو‌ي هه‌يه روژه‌كاني تر شازده‌و حه‌قه‌ه تا كو‌تايي شه‌عبان به‌روژوو بي‌ت به‌بي پسانه‌وه. تيبيني: زور روژووي تري مه‌كروه‌ن، به‌لام له‌به‌ر دريژ بوونه‌وه باسي نه‌كردوه، وهك: به‌روژوو بووني روژاني هه‌يني به‌ته‌نها، يان ته‌نها روژي شه‌مه‌مه، يان شه‌مه‌مه ويه‌ك شه‌مه‌مه، كه له كتابه‌كاني تر باس كراون.

^(۱) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۱۹۵۰)، ومسلم برقم (۱۱۶۶)، واللفظ له.

٦- القضاء والكفارة

رۆژوو گرتنه وه وکه فارهت دان

ومن وطئ في نهار رمضان عامدا في الفرج فعليه القضاء والكفارة وهي: عتق رقبة مؤمنة فإن لم يجد فصيام شهرين متتابعين فإن لم يستطع فإطعام ستين مسكينا لكل مسكين مد.

هه كهسيك له رۆژانی مانگی ره مهزان كاری جوتبونی له ئەندامی مبینه ئەنجامدا به ئەنقسهست، سزاكهی دهبیئت رۆژوو كهی بگریته وه كه فارهتیش بدات، كه فارهته كهش برییتی یه له نازادکردنی كۆیله یه كی موسلمان، ئەگه ر نهیتوانی، به رۆژوو بوونی دوو مانگ (٦٠ رۆژ) له سهه ر یهك، ئەگه ر نهیتوانی، ئەبیئت خواردنی شهست ههژار بدات هه ژاریك مشتیک خواردن.

به ریزان: شكاندنی رۆژوو له مانگی ره مهزان به ئەنقسهست له ریگای جوت بون له گه ل ئافهت چ له پی شه وه ، چ له دوا وه كه حه راهه ، ئاوی بیته خوار یان نا ، ئەوا رۆژوو كهی به تال ده بیته وه ، وه گونا هیکی گه وه یه ، شكاندنی شكوی ره مهزانه ، بۆیه كه فارهتی له سهه ر واجب ده بیئت به م چه شنهی خواره وه :

أ ده بیئت كۆیله یه كی موسلمان نازاد بكات، ئەگه ر نهیتوانی له بهر نه بوونی پاره ، یان نه بوونی كۆیله ، ئەوا ده بیئت دوو مانگ له سهه ر یهك به رۆژوو بیئت (٦٠ رۆژ)، ئەگه ر نهیده توانی دوو مانگ به رۆژوو بیئت، ئەوا ده بیئت خواردنی شهست هه ژار بدات، هه ر هه ژاریك مشتیک خواردن.

به لگهش ئەم روودا وهی سهه ر ده می پیغه مبه ری خودایه :

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: جاء رجل إلى النبي صلی الله علیه وسلم فقال: هلكت يا رسول الله. قال: «مَا أَهْلَكَكَ؟» قال: وقعت على امرأتي في رمضان، قال: «هَلْ

تَجِدُ مَا تُعْتَقُ رَقَبَةً؟» قال: لا، قال: «فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ؟»
 قال: لا، قال: «فَهَلْ تَجِدُ مَا تُطْعَمُ سِتِّينَ مَسْكِينًا؟» قال: لا، قال: ثم جلس،
 فأُتِيَ النبي صلی اللہ علیہ وسلم بعرق فيه تمر فقال: «تَصَدَّقْ بِهَذَا» قال: أفقر منا؟ فما بين
 لابتيها أهل بيت أحوج إليه منا، فضحك النبي صلی اللہ علیہ وسلم حتى بدت أنيابها، ثم قال:
 «اذهبْ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ». متفق عليه^(١).

واته: پياويک هاته لای پيغهمبهر صلی اللہ علیہ وسلم گوتی: به هيلاک چووم نهی پيغهمبهری
 خودا صلی اللہ علیہ وسلم، نهویش فهرمووی: چ شتيک هيلاکي کردووی؟ گوتی: له رهمهزان
 كهوتمه سهر هاوسهرهكهه (جيماعم لهگهل كرد)، پيغهمبهر فهرمووی: تواناو
 دهسهلاتت ههيه بهندهيهك بکری نازادی بکهيت؟ گوتی: نهخير، فهرمووی: باشه
 توانات ههيه دوو مانگ لهسهر يهك بهروژوو بيت؟ گوتی: نهخير، پيغهمبهر صلی اللہ علیہ وسلم
 فهرمووی: دهسهلاتت ههيه شهست ههژار خواردن بدهيت؟ گوتی: نهخير، پاشان
 لهوی دانيشت، پاش كهميک زهمبيلهيهكي گهرهه خورما بو پيغهمبهر به ديارى
 هيئرا، به پياوهكهی فهرموو: بروئمه بکه خير (وهك كهفارهت بده شهست
 ههژار)، پياوهكه گوتی: لهئيئمه نه دار تر؟ له نيوان ههردوو سهري شار له ئيئمه
 پيويسترو ههژار تر نيه، پيغهمبهر صلی اللہ علیہ وسلم پيئكهني تا ددانه کانی پيشهوهی دهرکهوت،
 فهرمووی: بچو دهرخواردی خانهوادهکهتي بده .

تيليينی:

۱- كهفارهت تهنها لهسهر پياوه لهسهر نافرتهكه نيبه.

ب_ چهند روژ له رهمهزان به جيماعم روژووی شكاند، دهبيتت نهوهنده جاره
 كهفارهت بدات.

^(١) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (١٩٣٦)، ومسلم برقم (١١١١)، واللفظ له.

ج- که فارهت تهنه له سهر ئه و که سه یه به جیماع روژوو بشکینیت، له هیج حاله تیکی تر له مه زه بهی شافعی که فارهت واجب نابیت.

د- تهنه له روژانی ره مه زان که فارهت ده که ویتنه ئه ستوی روژوو شکین، له غهیری مانگی ره مه زان، ئه گهر به روژوو بوو جیماعی کرد، روژوو که ی به تال ده بیته وه، وه گونا هبار، به لام که فارهتی له سهر نییه، جا روژوو که قه زای ره مه زان بییت، یان نه زر بییت، یان که فارهت بییت، یان سوننهت بییت.

ه- ده بییت که فاره ته که به ته رتیب جیه جیبکات، وه کو له فرموده که هاتوه.

۷- ومن مات وعليه صيام من رمضان أطلع عنه لكل يوم مد.

هه ره که سیکی مرد روژووی ره مه زان قهرز دار بوو، له جیاتی هه ر روژیک مشتیک خواردنی بو ده دهنه هه ژاران، ئه م مه سه له مه زه بهی نویی شافعی یه به لام نه وی مه زه بهی کونی ترجیح کردوه چونکه به لگه ی فرموده ی بوخاری و موسلیمی له سه ره - منهاج الطالبین وه ئه وه جیه جیکردنی وه سیه تی ئیمامی شافعی یه ره حمه تی خوی لی بییت که فرموویه تی: (هه رکاتی که فرموده ی صحیح به هیز و راست هه بوو، ئه وا مه زه بهی منه) به لام ئه وه کاری زانایانی خاوه ن ئیجتیهاده، نه که هه موو که سیکی.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ». متفق عليه^(۱).

واته: هه ره که سیکی مردوو روژوو قهرزدار بوو، وه لیه که ی (کهس و کاره نزیکه کانی نییر و می ده گرت هه) بو ی به روژوو ده بییت.

(۱) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۱۹۵۲)، ومسلم برقم (۱۱۴۷).

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أُمَّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا صَوْمُ شَهْرٍ، أَفَأَقْضِيهِ عَنْهَا؟ قَالَ: «نَعَمْ» قَالَ: «فَدَيْنُ اللَّهِ، أَحَقُّ أَنْ يُقْضَى». متفق عليه^(١).

واته : پیاویك هاته لای پیغهمبهر ﷺ گوتی: ئەهی پیغهمبهری خودا دایکم مرد وه روژووی یهك مانگی لهسهره (قهرزداره)، ئایا بووی بگیرمهوه، فهرمووی: بهلی، فهرمووی قهرزی خودا له هه موو قهرزیک زیاتر شایستهی دانهوهیه. كهواته: دهتوانن كار بههردوو را بکهن: بهروژوو بون له جیاتی مردووهكه، یان دانی فدییه به ههژاران.

٨- اصحاب الرخص: روخسهت پیدراوان كه بهروژوو نهبن.

والشيخ إن عجز عن الصوم يفطر ويطعم عن كل يوم مدا. والحامل والمرضع إن خافتا على أنفسهما: أفطرتا وعليهما القضاء وإن خافتا على أولادهما: أفطرتا وعليهما القضاء والكفارة عن كل يوم مد وهو رطل وثلاث بالعراقي.

پیر ئەگهر توانای بهروژوو بوونی نهبوو، به روژوو نابیت، وه له جیاتی ههر روژیک مشتیک خواردن ده دات (مشتیک = ٥٤٢ گرامه)، وه ئافرهتی سك پرو شیر دهر ئەگهر له خویمان ده ترسان به روژوو نهبوون، تهنه قهزایان لهسهره، بهلام ئەگهر له ترسی منداله که یان زیانی پیبگات به روژوو نهبوون، ده بییت روژوو که قهزایکه نهوه و فدییهش بدهن له بری ههر روژیک مشتیک خواردن که ده کاته ره تلێک و سییهکی ره تل به پیوهری عیراقیه کان. که ده کاته (٤٠٦،٢٥ گرامه).

ههروهك لهه ئایهت و فهرمودانه هاتوو:

^(١) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (١٩٥٣)، واللفظ له، ومسلم برقم (١١٤٨).

۱- لقوله تعالى: (وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ) البقرة/ ۱۸۴

واته: ئەوانەى لەبەر بپهێزى وپيرى ناتوانن روژوو بگرن، با له جياتى هەر روژيک خواردنى ههژاريک بدن، وه ئەو نهخوشهى ئوميدى چاک بوونى نهماوه و ناتوانيت به روژوو بپت به هه مان چهشن وهک پياوى ئافرهتى پير له جياتى به روژوو بوون فديه دهات.

روى أبو داود (۲۳۱۸) عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ قَالَ كَانَتْ رُحْصَةً لِلشَّيْخِ الْكَبِيرِ وَالْمَرْأَةِ الْكَبِيرَةِ وَهُمَا يُطِيقَانِ الصِّيَامَ أَنْ يُفْطِرَا وَيُطْعَمَا مَكَانَ كُلِّ يَوْمٍ مِسْكِينًا وَالْحُبْلَى وَالْمَرْضِعُ إِذَا خَافَتَا قَالَ أَبُو دَاوُدَ يَعْنِي عَلَى أَوْلَادِهِمَا أَفْطَرْتَا وَأَطْعَمْتَا. قال النووي : إسناده حسن.

ئيبن عباس له تهفسيرى ئەم ئايهته دهليت، ئەمه روخسهتيك بوو بو پياو وئافرهتى پير، كه به روژوو نابن وه له جياتى هەر روژيک ههژاريک خواردن بدن، وه ههروهه ئافرهتى سگ پرو شيردهر، ئەگەر له ترسى مندالهكهيان بهروژوو نهبوون.

چەند تيبينيهك له بارهى فديه :

- ۱- فديه له پيش رهمهزان نادریت دهبيت رهمهزان دهست پى بکات.
- ۲- روژانه لهدواى روژ ههلات کاتى فديه دان دهست پى دهکات.
- ۲- دهتوانى له کوټايى رهمهزان ههمووى بدات بهيهک جار بو ههموو رهمهزان يان ئەو روژانهى نهیگرتوو.
- ۴- تهنها دهریت به (فقير و مسكين) (نه دار وههژار)، فهقير ئەو كهسهيه هيچى نيبه، مسكين: ئەو كهسهيه شتيكى ههيه بهلام بهشى ناکات بو برئوى.
- ۵- دهبيت خواردنهكه بدریت به ههژاران، نهك دعوهتيان بکات، بو ئەوهى

ههژاره كان ههركهس به پيى پيويستى و بهرژه وهندى خوى سودى ليوه رېگريټ.

۶- دروسته فديه كه و زياتر يان هه موو فديه كهى بدات به يه كه ههژار.

۷- مه رج نيه ههژاره كه بالغ بيټ بهلكو منداليش دروسته به مه رجيك له شير كرابيټه وه.

۸- فديه له و خواردنانه نه نجام دهريټ كه بو سهرفتره (زكاة الفطر) بهكارى دهينن، وه دهبيټ له ئاستى خواردنى مام ناوهندى خوى بيټ خاوهن فديه، وه تهنها برنج، يان گهنم وئاردو خورما نهبيټ، بهلكو گوشت يان مريشكى لهگهل بيټ.

۹- كاتيټ فديه كه ديدات دهبيټ به نيه تى فديه كاره كه بكات له دلى خوى نيه ت بيټ، چونكه فديه عيباده ته وه له جياتى رۆزو وه كه يه به بى نيه ت نابيټ .

۱۰- ئه مرؤ چونكه كيلو به كار ديټ، كه كيټشه، حيسابى فديه پيوانه يه، له خواردنيك بو خواردنيك كيټشه كه دهگوريټ، بويه وا باشتره زياتر دابنيټين، بيكه ين به ۷۵۰ گرام بو درچوون له راجياوازي زانايان و پاراستنى مافى ههژار.

بهريزان:

دهتوانريټ له جياتى خواردن له مه زهه بى حهنه فى پاره بدريټ، وه به لاي نه وان، دروسته فديه كه له سه ره تاي ره مه زان هه مووى بدريټ، يان له كوټايى، يان رۆزانه ته ماشاى په رتوكى (البحر الرائق شرح كنز الدقائق لاپه ره- ۳۰۸ ب- ۲) بكه .

۹- والمريض والمسافر سفرا طويلا يفطران ويقضيان.

وه نهخوش و نهو رييوارهى له سهفهريكى دريژ دايه (نزىكهى ۹۰ كيلومتر دور)، بويان ههيه به رۆژوو نهبن، پاشان رۆژوو كه يان قهزاده كه نهوه .

۱- نهخوش لييره رونكرده وهى دهويت: نهخوش نابيت ههراوا بهناسانى رۆژوو بشكيينيت، بهلكو زانايان سنوريان بو داناوه.

مه رجه كانى نهخوش بو رۆژوو شكاندن:

۱- نهگه ده بوه هوى درهنگ چاك بوونه وه.

۲- يان نهخوشيه كهى لى توند تر ده كردو زيانى پيده گه ياند.

۳- به بريارى پزىشكيكى پسيورى موسلمان، كه نهونابيت به رۆژوو بيت له گهل نهو نهخوشيه.

ب - نهخوش دوو جوړى ههيه:

۱- نهخوشى بهردهوام كه ئوميدى چاك بوونه وهى نيبه، وهك شيرپه نجهو شه كهرو دل و .. نهوانه به رۆژوو نابن وهك پياوى پير فديه ده دن .

۲- نهخوشيه كهى كاتيبه و دواى ماويه كه چاك ده بيته وه، وهك: زكچوون، گرانه تا، سوتانه وهى گورچيله، نهخوشيه كانى سهرما... نهوه رۆژانى نهخوشى به رۆژوو نابيت، پاشان رۆژوو كانى نه يگرتوو قهزا ده كاته وه.

ههروهها موسافير، رييوار روخسه تى پيدراوه به رۆژوو نه بيت، بهم مه رجه انهى خواره وه:

۱_ له سهفهريكى شهرعى دابيت، وهك تيجارهت، خويندن، چاره سهرى، عومره،

سهردانی خزم و دۆستان، بهلام ئەگەر سهفه رهکهی بۆ حهرام و درچوون له فهرمانی خوا بیئت، وهك سهفه ر بۆ مامهلهی ريبا، رابواردنی حهرام، دزی ... نه رۆژوو شکاندنی بۆ دروسته، نه کورتکردنهوهی نوێژهکان.

۲_ ههروهها ئەگەر قهزداربوو دهبیئت مۆلهت له خاوهن قهرز وهربگریت، ئەوجا سهفه رهکهی حهلال دهبیئت.

۳_ سهفه رهکهی له ۸۰ کیلۆمهتر کهمتر نهبیئت.

ئاگاداری: ههركه سیك له رهمه زاندا، بهرۆژوو نهبوو به عوزر یان بی عوزر، دهبیئت دواى رهمه زان پهله بکات له گرتنهوهی رۆژهکانی له سهریهتی، ئەگەر تهئخیری کرد تا گهیشتهوه رهمه زانیکی تر، گوناھبار دهبیئت و دهبیئت فدیة بدات و قهزای بکاتهوه .

۱۰- الاعتكاف

ئیعتیكاف - مانهوه له مزگهوت به نیهتی خوا په رستی.

والاعتكاف سنة مستحبة وله شرطان: النية واللبث في المسجد.

ئیعتكاف له ئیسلامدا سوننه تیکی گهورهیه (مونهككهده) و دوو مهرجی ههیه: نیهت، مانهوه له ناو مزگهوت.

به بهلگهی قورئان و فهرمووده ئیعتیكاف خوا په رستییهکی گهورهو پیروژه:

۱- (وَعَهْدَنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهْرًا بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ) البقرة ۱۲۵.

واته: فهрман دا به ئیبراهیم و ئیسماعیل که مالهکهم پاک بکهنهوه (لهههموو شتیکی پیس و نهشیاو) بۆ ته و افکاران و ئەوانهی بۆ خودا په رستن ده میننهوه

،وه رکوع سهجده دهبن بوخودا.

ههروهها خودا به هاوهلانی پیغه مبهری صلى الله عليه وسلم فهرموو له رونکردنه وهی
 نه حکامه کانی روژوو ده فهرمویت: (وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ
 حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا) البقرة ۱۸۷.

واته: له کاتی ئیعتکاف مانه وه تان له مزگهوت بو خواپه رستی، نه چنه لای
 خیزانه کانتان له گه لیان جووت مهن، نه مانه سنوری شه ریعتی خودان مه یبه زینن
 (نه یتر زینن).

۲- عن عائشة رضي الله عنها: أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَّلَ مِنْ
 رَمَضَانَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ تَعَالَى، ثُمَّ اعْتَكَفَ أَزْوَاجُهُ مِنْ بَعْدِهِ. متفق عليه^(۱).

واته: عائشه ره زای خوی لیبیت فهرموی: پیغه مبه صلى الله عليه وسلم به رده وام له دهیه کانی
 کو تایی ره مه زان ئیعتیکافی ده کرد تا خودا بولای خوی گه ران دیه وه پاشان
 خیزانه کانی له دوی ئه و ئیعتیکافیان کرد.

۳- عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَعْتَكِفُ فِي كُلِّ رَمَضَانَ
 عَشْرَةَ أَيَّامٍ، فَلَمَّا كَانَ الْعَامُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ اعْتَكَفَ عَشْرِينَ يَوْمًا. أخرجه

^(۱) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (۲۰۲۶) واللفظ له، ومسلم برقم (۱۱۷۲).

البخاري^(۱).

واته: ئەبو هورهیره رهزای خوای لیبیت فهرمووی: پیغه مبهەر ﷺ له هه موو
 رهمه زانیك ده روژ ئیعتیکافی ده کرد، کاتیك ئەوساله هات كه تییدا كوچی دوایی
 کرد بیست روژ ئیعتیکافی کرد.

له م ئایه تانه و فهرموودانه بو مان ده رکهوت:

كه ئیعتیکاف سوننه تی پیغه مبهرمانه ﷺ، له سه رده می چه زه تی ئیبراهیم
 هه بوو، ده بیئت له مزگهوت بیئت، له مال و شوینی تر ئەنجام نادریت، له رهمه زان
 خیری زیاتره، به تایبته له ده شه و روژی کوتایی مانگی رهمه زان، وه دروسته
 ئافره تیش ئیعتکاف بکات له مزگهوت ئەگه ر شوینی گونجاو و تایبته هه بوو
 بویان، وه مه رجیش نیه به روژوو بیئت، وه ماوه که ی دیاری کراو نییه، بویه
 هه رکات چووته مزگهوت نیه تی ئیعتیکاف بیئه بو ئەوه ی له م خیر و سوننه ته بی
 بهش نه بیئت، بویه له زور مزگهوت له بهر ده رگا نوسراوه (نویت سنه الاعتکاف)
 بو ئەوه ی ئەو سوننه ته به ییر موسلمانان بیته وه.

۱_ ولا يخرج من الاعتكاف المنذور إلا لحاجة الإنسان أو عذر من حیض أو مرض
 لا يمكن المقام معه ويبطل بالوطء.

وه ئەگه ر له ئیعتکافی نه زر دابوو (له خو ی گرتبوو) دروست نیه له مزگهوت بچیته
 ده ره وه، ته نها بو پیاویسته کانی مروقه، یان عوزریکی شه رعی وه ک چه یز یان
 نه خو شی یه ک که نه توانی له گه لیدا له مزگهوت بمینیته وه .
 وه به جیماع کردن به تال ده بیته وه.

^(۱) أخرجه البخاري برقم (۲۰۴۴).

ئەگەر ئىعتكاف نەزىبوو واتە: لەخۆى گرتىبوو، ئەو بەوى نىه لە مزگەوت بچىتە دەرەو تەنھا بۆ پىداويستەكانى مروڤ، وەك تارەت كردن، خوښوردن ئەگەر ئىحتلامى بوو، يان عوزرىكى پىويستى هەبىت وەك ئافرەت بكهويىتى حەيز، بەلام بۆ چونى تازىه و بەشدارى سەر گۆرستان و سەردانى نەخۆش نابىت . يان تووشى نەخۆشيهك بىت كە نەتوانىت بەو نەخۆشيهو لە مزگەوت بمىنتەو وەك: زگ چوون و رشانەو هەيكى توند، ئىش و ئازارىكى زۆر ...

وہ ئىعتىكاف بە جىماع كردن بەتال دەبىتەو، وە بە دەستبازىش ئەگەر ئاوى خۆى هىنا خوارەو بە دەستى خۆى، يان دەستى خىزانى، يان ماچ كردن، ئەو ديسان ئىعتىكافەكەى بەتال دەبتەو.

بەلگە لە سەر ئىعتىكافى نەزىر ئەم فەرمودەيهيه :

عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه أنه قال: يا رسول الله، إني نذرتُ في الجاهليَّةِ أَنْ أَعْتَكِفَ لَيْلَةً فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: «أَوْفِ نَذْرَكَ». فَأَعْتَكِفَ لَيْلَةً. متفق عليه^(١).

واتە: عومەرى كورى خەتتاب رەزای خوای لىبىت، گوتى ئەى پىغەمبەرى خودا من کاتى خۆى لە جاھىليەت (پىش موسلمان بوون) نەزىم کردبوو شەويك لە مزگەوتى حەرام (لە مەككە) ئىعتىكاف بکەم، پىغەمبەر ﷺ پىی فەرموو: نەزىرەكەت جىبەجى بکە، ئەویش چوو شەويك ئىعتىكافى کرد.

^(١) متفق عليه، أخرجه البخاري برقم (٢٠٤٢) واللفظ له، ومسلم برقم (١٦٥٦) في كتاب الإيمان.

تیبینی:

۱_ له باره ی خپرو فه زلی ئیعتیکاف فه رموده ی (صحیح) نه بوو، هه مووی لاوازه بویه نه قلم نه کردوون.

۲- هیچ زکرو نوپژو عیباده تی تایبته نییه به ئیعتیکاف، بویه موسلمان ئاسایی نوپژه سوننه ته کانی بکات، قورئان بخوینی، زکره کانی به یانیان و ئیواران، زکره کانی دوا ی نوپژه کان به باشی ئه انجام بدات...

وصلی الله علی سیدنا محمد وعلی آله و صحبه أجمعین

رۆژوو شکینه سهرده مه یه کان به گوێره ی مه زه هه بی نیما می شافی به سود وه رگرتن له شه ره کانی (منه اج الطالبین) ی نیما می نه وه ی ره حمه تی خوی نیبی ت -ئا- مه لا مه محمود گه لالی -سۆران					
1	په می هه ناسه ته گتی (ریوۆ)	رۆژوو به تال ده کاته وه	15	قه تری چاو، کال له چاو کردن	رای به میز رۆژوو نه فکی ت
2	چکهره	رۆژوو به تال ده کاته وه	16	دهری له خوێن، لهرن و دهر، کافوله دانان	رای به میز رۆژوو نه فکی ت
3	نێرگله	رۆژوو به تال ده کاته وه	17	ددان شهردن به قله چه و معجون	نه فکی ت به مرچیک شه ت قوت نه دات
4	تعا ییل، جه ب، مرهم، شیل چ له پاش	رۆژوو به تال ده کاته وه	18	ددان دهر هینان و پرکردنه وه ی	نه فکی ت به مرچیک شه ت قوت نه دات
5	ههر شه تیک له پاش و پاش بچینه رۆوروه	رۆژوو به تال ده کاته وه	19	که له شاه کردن (هیجانه)	رۆژوو نه فکی ت
6	ههر شه تیک له دم و لوت بچینه رۆوروه	رۆژوو به تال ده کاته وه	20	نام کردنی خواردن	رۆژوو نه فکی ت
7	دانانی سۆنده ی میز	رۆژوو به تال ده کاته وه	21	سرکردنی نه دانی (نخدی ر موضعی)	رۆژوو نه فکی ت
8	قه تری گوێ	رۆژوو به تال ده کاته وه	22	سرکردنی گه تی (تخلیر عام)	به مرچیک له به یانی تا لیووه نه بی ت، نه فکی ت
9	شهردنی گورچیه	رۆژوو به تال ده کاته وه	23	به کارهینانی مرهم و چهر کردن جهسته	رۆژوو نه فکی ت
10	نژوری گه ده و نژور له کۆسه وه	رۆژوو به تال ده کاته وه	24	خوین به خهین	رۆژوو نه فکی ت
11	په نه جان له پاشی لهره ت بو پشکنین	رۆژوو به تال ده کاته وه	25	خوین و مرگرتن بو پشکنینه کانی خوین	رۆژوو نه فکی ت
12	وه رگرتنی لای پیاو بو پشکنین	رۆژوو به تال ده کاته وه	26	گازی لۆکسجین	رۆژوو نه فکی ت
13	جه بی رۆرمان بو نه خویشی دل، لنگهر هه یچی لی قوت نه دانی بکاته وه، رۆژوو نه فکی ت	له گهر قوتی دا، رۆژوو به تال ده کاته وه	27	نه له وانی کردن	به مرچیک له کوله کانی جهسته لای نه چه رۆوروه
14	گوێ شوشتن، قه تره له گوێ کردن	رۆژوو به تال ده کاته وه	28	پاشماوی خۆرگی که نه می ندانمکن	له گهر به له ته ته ست قوتی به دات رۆژوو نه فکی ت

موسمانی به ریز بلم خفته په پوخته می که له رۆژوو شکینه کان به گوێره ی مه زه هه بی نیما می شافی، له مه زه هه کانی تر (جه نه ی، مالیکی، جه نه یی، زه یی) رای جیاواز هه یه هه سوو په ک رانین.

